

Kršenje dječjih prava u medijima

Frtalić, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:312137>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

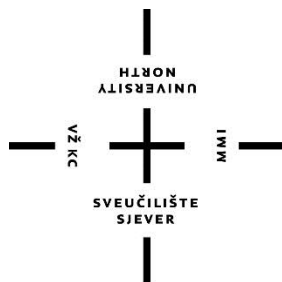
Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-22**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

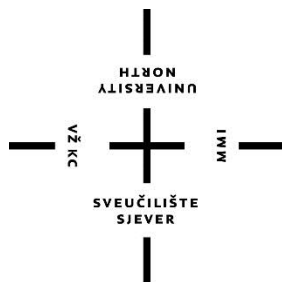
Sveučilište Sjever

Završni rad br. 272_KMN_2023

Kršenje dječjih prava u medijima

Lucija Frtalić, 3721/336

Koprivnica, rujan 2023. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

Završni rad br. 272_KMN_2023

Kršenje dječjih prava u medijima

Studentica

Lucija Frtalić, 3721/336

Mentor

izv. prof. dr. sc. Goran Vojković

Koprivnica, rujan 2023. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo		
STUDIJ	sveučilišni prijedplomski studij Komunikologija, mediji i novinarstvo		
PRISTUPNIK	Lucija Frtalić	MATIČNI BROJ	3721/336
DATUM	13. 9. 2023.	KOLEBIJ	Medijsko pravo
NASLOV RADA	Kršenje dječjih prava u medijima		

NASLOV RADA NA ENGL. IZIKU Violation of children's rights in the media

MENTOR	Goran Vojković	ZVANJE	izvanredni profesor
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. izv. prof. dr. sc. Magdalena Najbar-Agičić, predsjednica		
	2. doc. dr. sc. Irena Radej Miličić, članica		
	3. izv. prof. dr. sc. Goran Vojković, mentor		
	4. izv. prof. dr. sc. Iva Rosanda Žigo, zamjenska članica		
	5. _____		

Zadatak završnog rada

BROJ	272_KMN_2023
OPIS	<p>Prihva anjem Konvencije o pravima djeteta iz 1989. uveden novi model zaštite prava djeteta kojim se sada pristupa kao subjektu s pravima, a ne samo kao osobi koja treba posebnu zaštitu. Dje ja prava osiguravaju da djeca imaju pravo na sretno i zdravo djetinjstvo, bez obzira na njihovu nacionalnost, vjeru, socioekonomski status ili bilo koji drugi faktor. Nažalost, kršenje dje jih prava se doga a i dalje i to u cijelom svijetu - uključivo i najrazvijenije zemlje. Bez obzira na to je li rije o nasilju, zlostavljanju, zapostavljanju, eksploataciji ili diskriminaciji, kršenje dje jih prava zahtijeva našu aktivnu pažnju i djelovanje. U zaštiti prava djece veliku ulogu imaju mediji. Potrebno je istražiti važnost osnaživanja prava djeteta, osvještavanje javnosti i provedbu politika koje promi u i štite dje ja prava. Važno je osvjestiti ove probleme i promovirati transparentnost, etičko novinarstvo i medijsku pismenost kako bi se borba protiv kršenja dje jih prava u medijima nastavila i osnažila.</p>

ZADATAK URUČEN	15. 9. 2023.	POTPIS MENTORA	
----------------	--------------	----------------	--

Sažetak

U današnjem svijetu, gdje su djeca naša najveća nada i budućnost, kršenje njihovih prava je izuzetno zabrinjavajuće. Dječja prava su temeljni principi koji osiguravaju da djeca imaju pravo na sretno i zdravo djetinjstvo, bez obzira na njihovu nacionalnost, vjeru, socioekonomski status ili bilo koji drugi faktor. Ovaj rad posvećuje se proučavanju i razumijevanju problema kršenja dječjih prava. Važno je shvatiti da kršenje dječjih prava nije samo problem dalekih i nepoznatih mjesta. To je stvarnost koju možemo naići svakodnevno, u našim lokalnim zajednicama i šire. Bez obzira na to je li riječ o nasilju, zlostavljanju, zapostavljanju, eksploataciji ili diskriminaciji, kršenje dječjih prava zahtijeva našu aktivnu pažnju i djelovanje. Kroz ovaj rad, istražuje se važnost osnaživanja djece, osvještavanje javnosti i provedbu politika koje promiču i štite dječja prava. Put prema rješavanju ovog problema zahtijeva angažman svih nas - roditelja, odgojitelja, društva, vlada i međunarodnih organizacija. Svako dijete ima pravo na sigurnost, pravdu, obrazovanje, zdravstvenu skrb i ljubav. Naša je dužnost kao društva osigurati da ta prava budu dostupna svima, bez iznimke. Važno je osvijestiti ove probleme i promovirati transparentnost, etičko novinarstvo i medijsku pismenost kako bi se borba protiv kršenja dječjih prava u medijima nastavila.

Ključne riječi: dječja prava, kršenje dječjih prava, mediji, nasilje, diskriminacija, dijete

Predgovor

Kršenje ljudskih prava je tema koja je od krucijalnog značaja za svakog pojedinca i društvo uopće. Ljudska prava su univerzalna i neotuđiva prava koja čovjek nasljeđuje, bez obzira na njegovu rasu, spol, nacionalnost, vjeru ili bilo koju drugu karakteristiku. Ona uključuju slobodu izražavanja, pravo na život, pravdu, jednakost i mnoge druge temeljne vrijednosti koje trebaju biti zaštićene i poštovane u svim društvima. Nažalost, iako postoji međunarodni okvir za zaštitu ljudskih prava, još uvijek se suočavamo s brojnim situacijama u kojima se ta prava sustavno krše. Ovakva kršenja mogu biti različitog karaktera i uključuju nasilje, diskriminaciju, mučenje, nepravedno suđenje, ograničavanje slobode izražavanja i mnoge druge oblike nepoštivanja ljudskih prava. Jedno od načina kršenja ljudskih prava odnosi se na ono u medijima. U današnjem digitalnom dobu, mediji su postali neizostavan dio našeg života. Putem televizije, interneta, novina, i društvenih mreža, informacije se šire brže nego ikad prije. Mediji su ključni čimbenik u oblikovanju naše percepcije svijeta oko nas i igraju značajnu ulogu u oblikovanju našeg društva. No, s tom moći dolazi i odgovornost. Sve češće smo svjedoci ozbiljnih kršenja ljudskih prava u medijima koje može biti prisutno u svim društvima. Ovaj problem manifestira se na različite načine, uključujući cenzuru, manipulaciju informacijama, lažne vijesti, diskriminaciju, širenje mržnje i mnoge druge oblike zloupotrebe moći medija. Kršenje ljudskih prava u medijima ne samo da ugrožava temeljne slobode pojedinca, već i destabilizira društvo te potiče podjele.

Zadovoljstvo mi je što sam imala priliku raditi sa svojim mentorom, izv. prof. dr. sc. Goranom Vojkovićem čiji su mi savjeti i smjernice omogućile da pravilno sprovedem svoj završni rad i donesem pouzdane zaključke. Ovim putem mu se neizmjereno zahvaljujem.

Sadržaj

1.	Uvod	1
2.	Službeni dokumenti zaštite prava djece.....	3
2.1.	Međunarodni dokumenti vezani uz zaštitu prava djece	3
2.2.	Pravni propisi za zaštitu dječjih prava na razini Republike Hrvatske	4
2.3.	Regulativa profesionalne strukovne udruge.....	6
2.4.	Kodeks časti hrvatskih novinara	7
3.	Pravobraniteljica za djecu.....	9
4.	Kršenje prava djece u medijima	11
5.	Analiza prijašnjih istraživanja prilikom izvještavanja o djeci u Hrvatskoj	12
5.1.	Analiza istraživanja "Kako hrvatske dnevne novine izvještavaju o djeci: analiza sadržaja <i>Jutarnjeg</i> i <i>Večernjeg lista</i> "	12
5.2.	Analiza istraživanja "Zaštita privatnosti djece u <i>Večernjem listu</i> i <i>Jutarnjem listu</i> u 2013. godini u odnosu na 2010. godinu"	13
5.3.	Analiza istraživanja "Mogu li mehanizmi medijske samoregulacije zaštititi prava djece u medijima?"	14
5.4.	Analiza istraživanja "Dječji domovi u hrvatskom tisku u 2012. godini: analiza <i>Jutarnjeg</i> i <i>Večernjeg lista</i> "	15
6.	Primjeri kršenja dječjih prava u medijima u Hrvatskoj	16
6.1.	Politika i djeca.....	16
6.2.	Javne ličnosti i djeca	21
6.3.	Pisanje o djeci žrtvama kaznenih djela	22
7.	Zaključak	26
8.	Literatura	28
9.	Popis slika.....	32
	Popis korištenih kratica	33

1. Uvod

Novi svijet medija okarakteriziran je sve većim utjecajem digitalnih medija, planetarnom važnošću društvenih mreža i personaliziranih sadržaja te sve većom interakcijom publike s medijima. Tradicionalni mediji poput tiskanih novina radija i dalje su prisutni, ali su digitalni mediji, posebno mobilni uređaji, portali i društvene mreže sve važniji za pristup informacijama i zabavi. Oglašavanje se također mijenja, s usmjeravanjem na ciljano oglašavanje putem interneta i društvenih mreža. Novi svijet medija donosi i nove izazove za novinare i medijske kuće jer se suočavaju s brzim promjenama u tehnologiji i navikama publike. S time se naravno mijenjaju i sami mediji koji su prisiljeni plasirati senzacionalističke informacije što je brže moguće.

Mediji imaju značajan utjecaj na djecu i njihov razvoj. Djeca su sve više izložena različitim medijskim sadržajima, uključujući televiziju, filmove, videoigre, internet i društvene mreže. Ova izloženost može imati pozitivne i negativne učinke na djecu. Pozitivni utjecaj medija na djecu može uključivati edukativne sadržaje koji potiču razvoj kognitivnih vještina, kreativnosti i socijalnih interakcija. Na primjer, kvalitetni edukativni programi mogu pomoći djeci u učenju novih informacija, razvijanju jezičnih vještina i poticanju mašte. Međutim, negativni utjecaj medija na djecu također može biti značajan. Prekomjerna izloženost nasilnim ili neprikladnim sadržajima može imati negativne posljedice na emocionalni i mentalni razvoj djece. Djeca mogu biti izložena nasilju, seksualnom eksplicitnom sadržaju, stereotipima i neprimjerenim porukama koje mogu utjecati na njihovu percepciju svijeta i oblikovanje vrijednosti. Također, korištenje društvenih medija može imati negativne učinke na djecu kao što su ovisnost, smanjena socijalna interakcija, cyberbullying i narušavanje privatnosti. Djeca mogu biti izložena neprimjerenim sadržajima, kao i riziku od kontakta s nepoznatim osobama.

Vidljivo je to u istraživanju kojeg je sprovedla Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba u sklopu projekta "Društvena online iskustva i mentalno zdravlje mladih" 2019. godine. U projekt su također bili uključeni Gradski ured za zdravstvo grada Zagreba, kao i Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu, a cilj je bio ispitati komunikacijske navike učenika srednjih škola u većim hrvatskim gradovima. Praktički svi ispitanici, a bilo ih je 1772, koriste internet kod kuće, dok u većoj mjeri koriste internet u školi. Zanimljiva činjenica jest da adolescenti najčešće provode od 3 do 5 sati dnevno na svojim društvenim mrežama te da iste provjeravaju u trenutku kada čuju zvuk obavijesti. Što se dopisivanja

tiče, čak 68,3% adolescenata komuniciralo je s osobom koju su upoznali preko društvenih mreža, dok je 35% njih i upoznalo tu osobu. Nadalje, nešto manje od 60% učenika dobivalo je poruke seksualnog sadržaja, dok otprilike polovica njih nije zatražila od pošiljatelja da prekinu sa slanjem takvog sadržaja (Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba, 2019).

Stoga je važno da roditelji, odgajatelji i društvo općenito prepoznaju važnost medijske pismenosti i pruže djeci smjernice za sigurno i odgovorno korištenje medija. To uključuje postavljanje ograničenja za vrijeme provedeno pred ekranima, praćenje sadržaja kojima su djeca izložena, razgovor o medijskim sadržajima i poučavanje djece o kritičkom razmišljanju i prepoznavanju manipulativnih tehnika. Također, medijske kuće, regulatorna tijela i društvo u cjelini imaju odgovornost u osiguravanju da medijski sadržaji namijenjeni djeci budu primjereni, edukativni i promiču pozitivne vrijednosti. Treba se uložiti napor u stvaranje sigurnog i poticajnog medijskog okruženja za djecu, kao i sprečavanje kršenja dječjih prava.

Dječja prava su skup prava koja su namijenjena zaštiti i promicanju dobrobiti djece, a obuhvaćaju sve aspekte djetinjstva, uključujući pravo na život, pravo na obitelj, pravo na obrazovanje, pravo na zdravlje, pravo na igru i slobodno vrijeme, pravo na zaštitu od nasilja i zlostavljanja, pravo na izražavanje mišljenja i sudjelovanje u odlukama koje ih se tiču. Nadalje, ona su univerzalna, što znači da se primjenjuju na svu djecu bez obzira na njihovu rasu, spol, vjeroispovijest, nacionalnost, socijalni status ili bilo koju drugu karakteristiku. Države su dužne osigurati da se ova prava poštuju i provode u praksi. Važno je naglasiti da su dječja prava neotuđiva, što znači da se ne mogu oduzeti ili ograničiti. Djeca imaju pravo na zaštitu i skrb te na slobodu izražavanja i sudjelovanja u svim pitanjima koja ih se tiču. Također, od velike su važnosti jer pružaju okvir za zaštitu i promicanje dobrobiti djece diljem svijeta. Njihova primjena pomaže u osiguravanju da djeca imaju sigurno i sretno djetinjstvo te da imaju priliku ostvariti svoj puni potencijal. Djeca nedvojbeno čine najmanje zaštićenu društvenu skupinu, zbog čega ih je potrebno uzeti u poseban obzir prilikom izvještavanja o istima. Svaka osoba koja se bavi određenim oblikom novinarstva stoga je dužna informirati se o dječjima pravima općenito, ali i pravima privatnosti koja vežemo uz ovu skupinu. Uz to, novinar ili medijska osoba mora razumjeti kako informirati publiku, a da ujedno ne krši djetetovu privatnost.

2. Službeni dokumenti zaštite prava djece

Zakoni kao i ostali pravni propisi uređuju prava i obveze osoba i djece. Osnovni prioritet takvih dokumenata je zaštita ljudskih odnosno dječjih prava.

2.1. Međunarodni dokumenti vezani uz zaštitu prava djece

Opća deklaracija o ljudskim pravima je dokument usvojen od strane Opće skupštine Ujedinjenih naroda 10. prosinca 1948. godine. Ova Deklaracija predstavlja temeljni međunarodni instrument koji utvrđuje univerzalna ljudska prava koja bi trebala biti zajamčena svim ljudima, bez obzira na njihovu rasu, spol, vjeroispovijest, nacionalnost, socijalni status ili bilo koju drugu karakteristiku, a obuhvaća širok spektar prava, uključujući pravo na život, slobodu, jednakost, pravično suđenje, slobodu izražavanja, vjeroispovijesti i mišljenja, pravo na obrazovanje, pravo na rad, pravo na zdravlje, pravo na slobodu kretanja i mnoga druga prava. U članku 12. jasno je istaknuto kako "nitko ne smije biti podvrgnut samovoljnom miješanju u njegov privatni život, obitelj, dom ili dopisivanje, niti napadima na njegovu čast i ugled", a isto tako "svatko ima pravo na zakonsku zaštitu protiv takvog miješanja ili napada" (Odluka o objavi Opće deklaracije o ljudskim pravima).

Uz to, poslužila je kao temelj za razvoj drugih međunarodnih ugovora i konvencija koje su pravno obvezujuće. *Opća deklaracija o ljudskim pravima* ima za cilj promicanje i zaštitu ljudskih prava diljem svijeta te naglašava kako su sva ljudska bića rođena slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima te da svi ljudi trebaju biti tretirani s jednakom vrijednošću i poštovanjem. Deklaracija je postala jedan od najvažnijih međunarodnih instrumenata zaštite ljudskih prava i služi kao smjernica za države i organizacije u promicanju i zaštiti ljudskih prava.

Nadalje, prava djece uređena su i *Ženevskom deklaracijom* iz 1924. godine koja fokus stavlja na mentalni i tjelesni razvitak djeteta. Deklaracija je usmjerena na sredstva koja su nužna za svakodnevno funkcioniranje u životu, kao što je hrana, ali i pružanje pomoći djeci ukoliko je to potrebno, novčana naknada za djecu koja rade i slično (Čubelić, 1994: 454).

Godine 1959. na snagu je stupila *Deklaracija o pravima djeteta* koja predstavlja načela kojima se jamče djetetove slobode. Ipak, ključni dokument kojim se štite prava djece jest međunarodna *Konvencija o pravima djeteta* koja je usvojena 1989. godine, a Hrvatska

ju je usvojila dvije godine kasnije. Dokument se kao takav odnosi na djecu bez obzira na ekonomsko i ideološko stanje u državi, koja je obvezna ne samo poduzeti sve potrebne mjere kako bi se prava djece provela, već i kontrolirati primjenjuju li se takve mjere uopće.

Kako stoji u Konvenciji u članku 1., dijete predstavlja "svaku osobu mlađu od 18 godina, osim ako se zakonom koji se primjenjuje za dijete granica punoljetnosti ne odredi ranije" (Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, 2001). Isto tako, u članku 16. jasno stoji kako "niti jedno dijete ne smije biti izloženo proizvoljnom ili nezakonitom miješanju u njegovu privatnost, obitelj, dom ili prepisku, niti nezakonitim napadima na njegovu čast i ugled" te kako "dijete ima pravo na zakonsku zaštitu protiv takvog miješanja ili napada" (Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, 2001).

2.2. Pravni propisi za zaštitu dječjih prava na razini Republike Hrvatske

Što se Republike Hrvatske tiče, prava djece uređena su Ustavom Republike Hrvatske, Zakonom o medijima, Zakonom o elektroničkim medijima, Kaznenim zakonom, Zakonom o sudovima za mladež te Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji.

Ustav Republike Hrvatske predstavlja najviši pravni akt u državi koji čuva dječja prava. Veliku pažnju imaju djeca koja nemaju roditelje te djeca čiji im roditelji nisu u mogućnosti pružiti adekvatnu skrb. Ustavom je uređeno i tjeranje djece na rad prije zakonski određenog roka. Država je dužna zaštititi djecu i mladež, kao i raditi na promociji prava. Člankom 35. uređeno je pravo na privatnost, a istim se "jamči štovanje i pravna zaštita njegova osobnog i privatnog života, dostojanstva, ugleda i časti". Nadalje, u članku 65. jasno stoji kako je "dužnost svih da štite djecu..." (Ustav RH - pročišćeni tekst).

U skladu s ovim odredbama, u Hrvatskoj postoje različite institucije i zakonski instrumenti koji su usmjereni na zaštitu i dobrobit djece. Primjerice, postoji Zakon o zaštiti prava djece koji se bavi pravima djece te obvezuje sve institucije da osiguraju zaštitu djece i prevenciju zlostavljanja, zanemarivanja i diskriminacije. Postoji i institucija povjerenika za djecu koja je odgovorna za promicanje i zaštitu prava djece u Republici Hrvatskoj. Uz to, postoje i druge institucije koje su usmjerene na zaštitu prava djece, kao što su dječji domovi, centri za socijalnu skrb, zdravstvene ustanove za djecu, škole i druge. Njihov je cilj osigurati sigurno i poticajno okruženje za djecu te im pružiti potrebnu pomoć i podršku.

Zakon o medijima osigurava slobodu izražavanja i slobodu medija. Općenito govoreći, *Zakon o medijima* propisuje pravila i propise za rad medija u državi. Obuhvaća

uređivanje medija kako bi se osigurala sloboda govora, zaštita privatnosti i zaštita dostojanstva pojedinca. Zakon također utvrđuje pravila za javni servis, vlasništvo i uređivanje medija, odgovornost za objavljivanje i kaznene mjere za kršenje zakona. Svrha ovog zakona je osigurati da mediji djeluju uz poštivanje osnovnih prava i sloboda, a istovremeno održavaju etičke i moralne standarde. Sloboda se može regulirati, posebice kada je u pitanju nečiji ugled. U članku 16. jasno je navedeno kako su mediji "dužni poštovati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, a osobito djece, mladeži i obitelji, bez obzira na spol i spolno opredjeljenje". Nadalje, objašnjava kako je "zabranjeno objavljivanje informacija kojima se otkriva identitet djeteta, ako se pritom može ugroziti njegovo dobro" (Zakon o medijima). Isto tako, članak objašnjava kako su "mediji dužni poštovati pravo na zaštitu identiteta svjedoka i oštećenika kaznenih djela, i bez njihova znanja i pristanka ne smiju otkriti njihov identitet" (Zakon o medijima). Prava su to koja se u medijima znaju kršiti, što se najčešće argumentira javnim interesom koji nikako ne bi trebao biti važniji od dobrobiti djeteta, a posebice ako se radi o žrtvi nekog nasilja.

Još jedan normativ koji uređuje pitanje djetetove privatnosti jest *Kazneni zakon*. *Kazneni zakon* propisuje kaznene mjere za počinitelje kaznenih djela. Osim toga, brani djetetovu privatnost, te sukladno tome postoji propisana odgovarajuća kazna. U članku 147. jasno stoji kako će "svatko tako uvrijedi drugoga putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način zbog čega je uvreda postala pristupačna većem broju osoba, kaznit će se novčanom kaznom do sto osamdeset dnevnih iznosa" (Kazneni zakon). Isto vrijedi i za iznošenje neistine, samo što je u tome slučaju, kazna nešto veća.

Zaštita djece regulirana je i *Zakonom o sudovima za mladež*. Navedeni zakon određuje restrikcije za kaznena djela u kojima je dijete ujedno i počinitelj istih, a uređuje i postupanje prema maloljetnim osobama prilikom čega se u obzir uzima njihova dob, osobnost, psihičko stanje i stanje osjetljivosti u tim godinama. Maloljetna osoba je ovim zakonom zaštićena od iznošenja detalja samog postupka u javnost. Točnije, članak 60. propisuje kako se "objaviti može samo onaj dio postupka, odnosno samo onaj dio odluke za koji postoji odobrenje suda za mladež ili državnog odvjetnika za mladež, ali se tada ne smije navesti ime maloljetnika i ostali podaci na temelju kojih bi se moglo zaključiti o kojem je maloljetniku riječ" (Zakon o sudovima za mladež).

Što se tiče *Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji*, on uređuje organizaciju, djelokrug i financiranje Hrvatske radiotelevizije (HRT), javne radiotelevizijske ustanove koja je

osnovana s ciljem informiranja građana, promoviranja kulturnih, znanstvenih i društvenih vrijednosti, te širenja domaće i strane produkcije. Zakonom su utvrđene obveze HRT-a, koje uključuju pružanje javne usluge u okviru zakonom utvrđenih standarda i propisa, otkrivanje različitih društvenih i kulturnih djelatnosti u Hrvatskoj, informativno izvještavanje i regionalni programi te promicanje hrvatskog jezika, kulture i kulturnih vrijednosti. Zakon također propisuje da HRT mora djelovati profesionalno i nepristrano, poštujući zakone i osnivačke akte, te podliježe nadzoru Vijeća za elektroničke medije. U skladu sa Zakonom o HRT-u, ta medijska kuća obvezna je poštovati sve odredbe Zakona o elektroničkim medijima, uključujući i odredbe o zaštiti djece u okviru emitiranja programa i otkrivanju njihovih identiteta u medijima. U članku 6. *Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji* opisano je kako je takva medijska kuća dužna "poštovati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast čovjeka i temeljna prava i slobode drugih, a osobito djece i mladih, kao starijih i nemoćnih osoba" (*Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji*).

2.3. Regulativa profesionalne strukovne udruge

Hrvatsko novinarsko društvo (HND) je strukovna organizacija novinara u Hrvatskoj. Osnovano je 1910. godine i jedno je od najstarijih novinarskih društava u Europi. Cilj HND-a je promoviranje novinarske struke, zaštita novinarskih prava i slobode izražavanja, te unapređivanje novinarske etike i profesionalnih standarda. HND okuplja novinare iz različitih medijskih sektora, uključujući tisak, radio, televiziju, online medije i agencije. Organizacija se bavi zaštitom novinarskih prava, pružanjem pravne pomoći novinarima, organiziranjem stručnih seminara i edukacija te promoviranjem novinarske etike i kvalitete novinarskog izvještavanja. HND je također aktivan u borbi protiv cenzure, autocenzure i pritisaka na novinare. Organizacija se zalaže za transparentnost i otvorenost u radu javnih institucija, te podržava slobodan pristup informacijama i novinarsko istraživačko novinarstvo (*Hrvatsko novinarsko društvo, 2010: 20*).

Društvo kao takvo predstavlja interese novinara u Hrvatskoj i bori se za zaštitu njihovih prava i slobode izražavanja. Organizacija okuplja novinare iz različitih medijskih sektora i pruža im podršku u profesionalnom razvoju. Osim toga, zalaže se za visoke profesionalne standarde u novinarstvu i promovira novinarsku etiku. Organizacija organizira stručne seminare, radionice i edukacije kako bi novinari mogli unaprijediti svoje vještine i znanja. Također pruža pravnu pomoć novinarima u slučajevima kršenja njihovih prava. Jedna od važnih uloga HND-a je borba protiv cenzure, autocenzure i pritisaka na

novinare. Organizacija se aktivno zalaže za slobodu medija i transparentnost u radu javnih institucija. HND podržava novinarsko istraživačko novinarstvo i promovira važnost neovisnog novinarstva u demokratskom društvu te prati i analizira stanje novinarstva u Hrvatskoj, te iznosi svoje stavove i prijedloge za poboljšanje uvjeta rada novinara. Organizacija surađuje s drugim novinarskim organizacijama u Hrvatskoj i inozemstvu kako bi zajednički radila na unapređivanju novinarske struke i zaštiti novinarskih prava (Hrvatsko novinarsko društvo, 2010: 32).

Uz navedene aktivnosti, HND redovito objavljuje izvješća o stanju novinarstva u Hrvatskoj koja se fokusiraju na pitanja slobode medija, pritiske na novinare, cenzuru i autocenzuru, kao i na kršenje novinarskih prava. Organizacija prati i analizira slučajeve napada na novinare, prijetnje, tužbe i druge oblike ugrožavanja novinarske slobode. HND također prati i analizira stanje novinarske struke, uključujući uvjete rada novinara, plaće, radno vrijeme, pristup informacijama i druge relevantne teme. Izvješća često sadrže preporuke za poboljšanje uvjeta rada novinara i zaštite novinarskih prava. Osim toga, HND objavljuje izvješća o novinarskoj etici i profesionalnim standardima. Organizacija promovira visoke profesionalne standarde u novinarstvu i pruža smjernice novinarima kako bi se osigurala objektivnost, točnost i integritet u njihovom radu. Izvješća HND-a često dobivaju pažnju javnosti i medija te služe kao izvor informacija o stanju novinarstva u Hrvatskoj. Organizacija također surađuje s drugim novinarskim organizacijama i međunarodnim institucijama kako bi razmijenila informacije i iskustva te zajednički radila na unapređivanju novinarske struke.

2.4. Kodeks časti hrvatskih novinara

Kodeks časti Hrvatskog novinarskog društva je osnovni akt koji novinara upućuje na njegove djelatnosti. On “istodobno štiti neotuđiva prava pojedinaca i pravo javnosti na informaciju”, stoga svaki novinar treba pozorno promišljati o onome što objavljuje (Malović i dr, 2007: 187).

Navedeni dokument pruža etičke smjernice kojima se novinari koriste u kompleksnim situacijama kao što je izvještavanje o marginaliziranim društvenim skupinama ili osjetljivim temama. Smjernice nisu jedinstvene i ne vrijede u svakoj situaciji, a odnose se na izvore informacija, pravo na privatnost i temeljne ljudske slobode, zaštitu osjetljivih društvenih skupina, odgovornost urednika i slično.

U Kodeksu jasno stoji kako javnost ima pravo biti upoznata s činjenicama, a novinar je taj koji činjenice mora prikazati na istinit, pošten, točan, uravnotežen i nepristran način. Kada je u pitanju identitet osobe, a pogotovo djeteta, on se nikako ne smije otkrivati ukoliko je dijete sudjelovalo u bilo kojem obliku nasilja. "Medijski prilozi o takvim slučajevima ne smiju omogućiti identifikaciju djeteta ili maloljetnika. Identitet djeteta ili maloljetnika dopušteno je otkriti samo iznimno, kada je to u javnom interesu i ne ugrožava dobrobit djeteta ili maloljetnika, te uz pristanak roditelja ili skrbnika djeteta ili maloljetnika, ili kada to radi dobrobiti djeteta traže državna tijela. " Ipak, česti su slučajevi u kojima se identitet djeteta ne otkriva direktno, već se izvještava o osobnim informacijama roditelja kao što su imena i prezimena, adresa stanovanja i slično. Svaka takva radnja umanjuje zaštitu identiteta, a posebice ako se radi o manjoj lokalnoj sredini.

Osim toga, u Kodeksu jasno stoji kako novinar mora čuvati svačiju intimu što bi značilo da treba izbjegavati svako neopravdano i nepotrebno razotkrivanje u javnosti. Kod delikatnijih situacija, kao što je izvještavanje o ubojstvima, samoubojstvima, nesrećama i slično, novinar mora očuvati dostojanstvo čovjeka. Članak 16. utvrđuje da se vijesti koje su vezane uz samoubojstva, ali i njihov pokušaj ne bi smjele isticati "te ih treba svesti na najmanju moguću mjeru, uz poseban obzir kad je riječ o djeci" (Hrvatsko novinarsko društvo, 2015).

Članak 19. jasno nalaže kako "novinar ne smije intervjuirati niti fotografirati dijete (do 14 godina) bez njegovog pristanka i bez nazočnosti i pristanka roditelja ili druge odrasle osobe odgovorne za dijete". Ipak, čak i ukoliko pristanak odgovornih postoji, takve radnje nisu dopuštene ako bi narušile djetetovu dobrobit jer je ona "nadređena javnom interesu" (Hrvatsko novinarsko društvo, 2015). Kada je riječ o djetetovom identitetu, ono je regulirano člankom 20. Točnije, njihov identitet ne smije biti otkriven ako su uključeni u "slučajeve seksualnog zlostavljanja ili bilo kojeg drugog oblika nasilja ili kaznenog djela, bez obzira je li dijete ili maloljetnik svjedok, žrtva, osumnjičenik ili okrivljenik" (Hrvatsko novinarsko društvo, 2015).

U općim načelima Kodeksa stoji kako je "pravo na točnu, potpunu i pravovremenu informaciju te slobodu mišljenja i izražavanja misli jedno od temeljnih prava i sloboda svakog ljudskog bića, bez obzira na rasu, boju kože, spol, jezik, vjeru, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovinu, rođenje, naobrazbu, društveni položaj ili druge osobine."

3. Pravobraniteljica za djecu

Pravobraniteljica za djecu je neovisno tijelo koje ima za zadaću štiti prava i interese djece u Republici Hrvatskoj. U okviru svojih ovlasti, pravobraniteljica surađuje s drugim institucijama i organizacijama koje se bave zaštitom djece te pruža podršku pojedincima i njihovim obiteljima u slučajevima nepoštivanja dječjih prava. Novinarstvo je vrlo važno polje koje ima veliki utjecaj na širu javnost i društvo u cjelini. Novinari imaju važnu ulogu u informiranju ljudi o događajima u svijetu te u otkrivanju i izvješćivanju o nepravilnostima i kršenjima prava građana, pa tako i djece. Pravobraniteljica za djecu i novinarstvo su dvije različite sfere, ali mogu imati istovremeno pozitivan utjecaj na zaštitu dječjih prava. Novinari svojim izvještavanjem mogu skrenuti pozornost na situacije u kojima se djeci krše prava, što može potaknuti pravobraniteljicu za djecu na poduzimanje konkretnih koraka radi zaštite dječjih prava. Također, pravobraniteljica za djecu može surađivati s novinarima u cilju osvještavanja građana o specifičnim pitanjima vezanim uz djecu. U svakom slučaju, suradnja između pravobraniteljice za djecu i novinara može doprinijeti boljoj i većoj zaštiti prava i interesa djece u Republici Hrvatskoj (Pravobranitelj za djecu, 2017).

Imenovanje pravobraniteljice za djecu provodi Hrvatski sabor na prijedlog saborskog Odbora za izbor i imenovanja. Glavne zadaće pravobraniteljice za djecu obuhvaćaju praćenje poštivanja i zaštita prava djece, podnošenje prijedloga za poboljšanje zakonske regulative i politika vezanih uz djecu, pružanje savjeta i podrške djeci i njihovim obiteljima, edukaciju javnosti o dječjim pravima i problemima s kojima se djeca susreću u društvu. Pravobraniteljica za djecu u Hrvatskoj djeluje kako bi zaštitila prava i interese djece u Republici Hrvatskoj, a njenu ulogu trenutno obnaša Helenca Pirnat Dragičević. Neki od načina na koje pravobraniteljica djeluje uključuju:

1. Praćenje poštivanja dječjih prava - Pravobraniteljica za djecu prati praćenje poštivanja dječjih prava i intervenira u slučajevima kada ta prava nisu poštovana. To uključuje rad na problemima poput zlostavljanja, zanemarivanja i diskriminacije djece.

2. Podnošenje prijedloga za poboljšanje zakonske regulative - Pravobraniteljica za djecu podnosi prijedloge za poboljšanje zakonske regulative kako bi se osiguralo veće poštivanje prava djece u društvu. Takvi prijedlozi mogu uključivati promjene u zakonima koji se tiču obrazovanja, zdravlja i socijalne skrbi za djecu.

3. Pružanje podrške djeci i njihovim obiteljima - Pravobraniteljica za djecu pruža savjete i podršku djeci i njihovim obiteljima u situacijama kada su njihova prava povrijeđena. To uključuje pružanje informacija o dostupnim uslugama i pravnim procedurama kako bi se zaštitila dječja prava.

4. Edukacija javnosti o dječjim pravima - Pravobraniteljica za djecu provodi niz aktivnosti s ciljem educiranja javnosti o dječjim pravima i problemima s kojima se djeca susreću u društvu. To mogu uključivati predavanja, seminare, radionice i medije kako bi se podigla svijest o važnosti zaštite dječjih prava. Sva djelovanja pravobraniteljice za djecu usmjerena su prema zaštiti i promoviranju prava i interesa djece u Hrvatskoj (Pravobranitelj za djecu, 2017).

Pravobraniteljica za djecu u Republici Hrvatskoj svake godine podnosi izvješće o svom radu Hrvatskom saboru. Izvješća pravobraniteljice za djecu predstavljaju pregled najvažnijih problema s kojima se djeca suočavaju u Hrvatskoj, kao i preporuke za njihovo rješavanje. Izvješća pravobraniteljice za djecu obuhvaćaju sve aspekte djetinjstva, uključujući prava djece s invaliditetom, migracijsku djecu, djecu s problemima u ponašanju, djecu u riziku i slično. Pravobraniteljica također iznosi i konkretna rješenja za probleme s kojima se djeca suočavaju, a koja uključuju bolju zaštitu djece u odgojno-obrazovnom sustavu, bolju prevenciju zlostavljanja i zanemarivanja djece te poboljšanje sustava socijalne skrbi za djecu i mlade (Pravobranitelj za djecu, 2017).

Osim izvješća, navedena institucija objavljuje i preporuke, upozorenja, prijedloge i zaključke. Primjer toga je Slikovnica o Konvenciji o pravima djeteta i ulozi pravobraniteljice za djecu (vidi Sliku 1).

Slika 1.: Screenshot naslovnice slikovnice Poznajem i poštujem dječja prava,

Izvor: *Dijete.hr*

4. Kršenje prava djece u medijima

Novinari u svojem radu često mogu biti stavljeni na kušnju uzimajući u obzir etičnost i moral. Novinarstvo kakvo poznajemo danas zahtijeva konstantnu utrku s vremenom u kojoj sudjeluju razni mediji, a svi oni imaju zajednički cilj – objaviti vijest prvi kako bi dobili na klikabilnosti odnosno čitanosti. Slijedom toga, nerijetko je slučaj da se objavljuju netočne informacije, a zna se i dogoditi da u javnost procure informacije koje nikako ne bi trebale, kao što je recimo identitet žrtve nasilja ili djeteta. Takvi se postupci najčešće opravdavaju javnim interesom koji bi u ovom slučaju trebao igrati sporednu ulogu.

Kao i svi, djeca također imaju pravo na privatnost. Ono se najčešće narušava prilikom izvještavanja o nekom od oblika nasilja kao što je ono obiteljsko. Ljudi bi trebali biti svjesni činjenice da se takve stvari događaju oko svih nas, a razlog više je sprečavanje sličnih događaja u budućnosti. Novinari mogu utjecati i na vlasti koje se objavljivanjem o takvim temama upozorava na slabosti sustava.

Osim obiteljskog nasilja, postoji i ono vršnjačko. Kod navedenog oblika nasilja, novinari isto tako ne bi smjeli otkrivati identitet žrtve odnosno nasilnika tako da izvještavanje o ovakvim temama iziskuje dodatan oprez. Osobi ili djetetu koje je pretrpjelo određeni oblik nasilja treba maksimalno olakšati proces oporavka i vraćanja u normalan život, a to se osporava otkrivanjem identiteta sudionika u nasilju.

Još jedan od oblika kršenja dječjih prava u medijima svakako je onaj koji se manifestira humanitarnim akcijama. Kako bi pomogli svome djetetu, roditelji često nesvjesno narušavaju djetetovu privatnost na način da medijima dostavljaju djetetove privatne informacije, kao što su ime i prezime, mjesto stanovanja, broj računa na koji se može uplatiti novac, medicinska dokumentacija, fotografija djeteta i slično. Sve to se radi kako bi opravdali svoj poziv u pomoć. I u ovakvim situacijama, novinari trebaju biti pažljivi. Ukoliko se fotografije djeteta koje treba medicinsku pomoć i objavljuju u medijima, one nikako ne bi trebale prikazivati muku i neugodu bolesnog djeteta, već bi takve vijesti trebale sadržavati fotografije na kojima se dijete osjeća ugodno.

5. Analiza prijašnjih istraživanja prilikom izvještavanja o djeci u Hrvatskoj

Zaštita identiteta djeteta u medijima iznimno je važna kako bi se osigurala sigurnost i privatnost djece. Privatnost djece u medijima razrađena je u raznim istraživanjima koja su se provodila u Hrvatskoj, a u ovom će radu biti prikazana četiri istraživanja koja su objavljena 2012., 2014. i 2017. godine.

5.1. Analiza istraživanja "Kako hrvatske dnevne novine izvještavaju o djeci: analiza sadržaja *Jutarnjeg* i *Večernjeg lista*"

Autorica Marta Vlainić u svom je istraživanju pod nazivom "Kako hrvatske dnevne novine izvještavaju o djeci: analiza sadržaja *Jutarnjeg* i *Večernjeg lista*" prikazala rezultate analize 404 novinskih članaka jednih od najčitanijih hrvatskih novina unutar razdoblja od 1. do 28. veljače 2011. godine. Kako Vlainić opisuje, uzorak je sačinjavao 56 izdanja dnevnih novina, a radom se željelo provjeriti poštuju li novinari i urednici spomenutih listova profesionalna načela izvještavanja kada je u pitanju izvještavanje o djeci, poštuju li urednici pravo djeteta na privatnost te je li izvještavanje o djeci jednoslojno ili dvoslojno. Rezultatima ovog istraživanja utvrđeno je da se teme koje uključuju djecu najčešće obrađuju površinski, a takvih je članaka objavljeno 77%, dok se preostalih 23% odnosi na članke koji su "zagrebali ispod površine" i u kojima su novinari istraživali nešto više od samog događaja ili osobe, odnosno bavili su se uzrocima događaja kao i mogućim posljedicama. Autorica stoga ukazuje na činjenicu kako se urednici najčešće ne odlučuju objavljivati teme koje su vezane uz djecu jer ju ne smatraju dovoljno važnom (Vlainić, 2012:41). Sljedeći rezultati utvrdili su kako urednici najčešće ne poštuju profesionalna načela izvještavanja kada su u pitanju djeca, isto kao što i ne poštuju njihovu privatnost. Potvrđuje to čak 13% članaka u kojima se pojedinačno piše o djeci, te se najčešće otkriva njihovo ime, prezime i starost, dok se u 3% članaka uz navedeno objavljuje i djetetova adresa. U samo 4% članaka objavljeno je djetetovo ime i starost, dok je u 5% članaka objavljena samo starost djeteta (Vlainić, 2012:43-46). Nadalje, autorica je došla do zaključka da čak 55% članaka karakterizira jednostranost što ukazuje na pokušaje dezinformiranja publike kao i nemoralnost novinara (Vlainić, 2012:49).

5.2. Analiza istraživanja "Zaštita privatnosti djece u *Večernjem listu* i *Jutarnjem listu* u 2013. godini u odnosu na 2010. godinu"

Autorica Lana Ciboci istraživanje je provodila u periodu od 1. siječnja do 30. lipnja 2011. godine, u kojem je ukupno analizirala 636 priloga. Cilj istraživanja bio je utvrditi način medijskog izvještavanja kada su u pitanju djeca (Ciboci, 2014: 97-98). Prema rezultatima istraživanja utvrđeno je da navedene novine uglavnom čuvaju identitet djece. Slučaj je to u 37,4% članaka u kojima se djeca spominju u raznim kontekstima nasilja, kao na primjer žrtvama ili počiniteljima istog. Što se tiče zaštite identiteta djece na fotografijama, 45,7% fotografija odnosi se na djecu koja su slikana s leđa, čime je njihov identitet ostao neotkriven. *Večernji list* osim navedenog načina skrivanja identiteta djeteta, koristi i metodu zaštite koji se očituje u objavljivanju fotografija djece koja na glavama nose kapu ili se pak radi o fotografijama koje su slikane po noći, i to u 25% priloga. Još jedna metoda zaštite identiteta djece očituje se u zamagljivanju cijelog lica što zauzima 20,6% članaka u *Jutarnjem*, dok je 27,8% članaka zabilježeno u *Večernjem listu*. Najmanji postotak zaštite djetetova identiteta odnosi se na stavljanje crne trake preko očiju ili zamagljivanja istih (Ciboci, 2014: 99). Daljnjom analizom utvrđeno je da je u 22,5% članaka identitet djece nije bio zaštićen, što proizlazi iz informiranja javnosti o dječjim postignućima na raznim događanjima. Nasuprot tome, u 24,1% članaka djetetov identitet nije bio sačuvan (Ciboci, 2014:100). Pozitivan trend je svakako onaj koji ukazuje na tendenciju objavljivanja fotografija roditelja djece na koju se članci odnose, što dalje ukazuje na činjenicu da su se urednici osvijestili kada je u pitanje medijsko izvještavanje o djeci. Ako se u obzir uzima čuvanje identiteta djece u samom tekstu, rezultati su pokazali da je u 65,9% članaka identitet djeteta sačuvan. S druge strane, u 14,3% članaka djetetov identitet nije bio zaštićen, iako je trebao biti (Ciboci, 2014:101). Autorica upozorava da mediji otkrivaju djetetov identitet iako ne spominju njegovo ime ili inicijale.

5.3. Analiza istraživanja "Mogu li mehanizmi medijske samoregulacije zaštititi prava djece u medijima?"

Autorica Željana Ivanuš navedeno je istraživanje provodila od siječnja 2013. do prosinca 2015. godine, oslanjajući se na izvještaje Novinarskog vijeća časti, u kojem je pokušala otkriti poklapa li se praksa hrvatskih novinara i urednika s načelima novinarske prakse koji stoje u Kodeksu časti hrvatskih novinara. Prema rezultatima istraživanja, autorica je zaključila da u Hrvatskoj postoji iznimno malo novinski listova koji ne stavljaju sliku djeteta na naslovnici (Ivanuš, 2017: 76). Rezultat je to komercijalizacije medija, senzacionalističkog načina izvještavanja, pritiska na medije kao i želje za pozornošću od strane medijske publike. S obzirom na to da se najčešće piše o maloljetnicima koji su počinili neki oblik kriminalnih djela, bili žrtve nasilja i slično, autorica je zaključila kako "pozitivne novinarske priče, koje promoviraju prava djece, školske ili sportske uspjehe djece očito izazivaju manje emocija kod publike jer rjeđe dobivaju pozornost medija, a kada i dobiju zauzimaju manje medijskog prostora". U daljnjem dijelu istraživanja, autorica je prikazala broj prijava koje je zaprimilo Novinarsko vijeće protiv novinara i urednika te u kojoj mjeri i koji su to mediji koji se ne pridržavaju Kodeksa časti hrvatskih novinara. U navedenom razdoblju od dvije godine, prikupljeno je ukupno 227 prijava. Provedenim istraživanjem, autorica je utvrdila kako tiskani mediji učestalije zloupotrebljavaju dječja prava od elektroničkih medija s obzirom na to da su tiskanim medijima iskazano 20 prijava, dok su elektronskim medijima iskazane samo dvije prijave (Ivanuš, 2017:86). Iz analize se isto tako može zaključiti kako se praksa hrvatskih medijskih djelatnika ne poklapa s Kodeksom kada se u obzir uzimaju djeca i njihova prava, što je vidljivo u tendenciji novinara da objavljuju imena roditelja djeteta, školu razreda, starost djeteta i spol, isto kao i njegovu fotografiju. Ivanuš stoga zaključuje kako "novinarska moć nije zanemariva, objavljene informacije mogu nekome itekako naštetiti, stoga mediji trebaju biti oprezni i dosljedno slijediti propisana pravila novinarske struke. Novinari i urednici bi trebali biti posebno obazrivi kada pišu o djeci i slučajevima u kojima su se spletom nesretnih okolnosti našli".

5.4. Analiza istraživanja "Dječji domovi u hrvatskom tisku u 2012. godini: analiza *Jutarnjeg* i *Večernjeg lista*"

Autori navedenog rada Danijel Labaš i Leali Osmančević proveli su istraživanje o tome kako spomenuti listovi pišu o dječjim domovima u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2012. godine. Unutar godine dana prikupljeno je ukupno 60 novinskih članaka. Autori na samom početku istraživanja upozoravaju na manjak članaka vezanih uz djecu koja su smještena u takvim državnim institucijama, tako da je pretpostavka bila da navedeni listovi ne izvještavaju dovoljno često o dječjim domovima, a ukoliko izvještavaju, to čine u predblagdansko i blagdansko vrijeme. Uznemirujući podatak je da se niti jedan članak u navedenom razdoblju nije osvrnuo na dječja postignuća. Kako su objasnili i sami autori rada, "nijedne novine nisu objavile kvalitetne istraživačke priloge sa sustavnim pristupom nekoj od tema vezanih uz dječje domove, pri čemu mislimo na to da se te teme nisu pratile ni kontinuirano ni trajno, već povremeno i prigodno". Isto tako, iz navedenog istraživanja može se zaključiti kako takvi novinski članci najčešće nemaju obrazovnu značajku što je nužno ukoliko se želi unaprijediti slika medija. Prilozi se najčešće odnose na opis dječjeg doma, od ustrojstva pa sve do djelokruga doma kao i na relevantne događaje koji se tiču nemilih dešavanja poput bijega, zlostavljanja, nasilja i slično, dok se nedovoljno piše o pozitivnim temama koje su, kako ističu autori, nužne: " Da se takvi prilozi objavljuju, djeca iz dječjih domova zasigurno ne bi bila marginalizirana i u javnosti sustavno obilježavana kao nedovoljno uspješna. Iako je neupitno da se sva ta djeca redovito školuju, upisuju izvannastavne aktivnosti i sudjeluju u različitim natjecanjima, rijetki su slučajevi priloga koji obrađuju takve teme" (Labaš i Osmančević, 2012: 57-58). Pozitivan aspekt istraživanja odnosi se na činjenicu da je većina tema obrađena objektivno, no autori to pripisuju posljedici prepričavanja (Labaš i Osmančević, 2012: 59). Što se naslova tiče, malo je onih koji se pojavljuju na naslovnicama listova, a ako se u obzir uzima identitet djeteta, on je većinskim djelom ostao nezaštićen.

6. Primjeri kršenja dječjih prava u medijima u Hrvatskoj

Nove tehnologije i digitalnost pomakle su granice kako u privatnom tako i u poslovnom životu. Nova vremena, brzina, sloboda i mogućnosti sudjelovanja građana u sustavu masovne komunikacije promijenili su svakodnevni način života. Građani kao komunikatori dio su javnosti te imaju važnu ulogu prikupljanju podataka, informacija, analiziranja i širenja vijesti.

Svakodnevno smo svjedoci kako se pojavom interneta događaju promjene u komunikaciji, a promjene se događaju i na području medija. Mediji danas imaju neopisivo veliku moć koja se očituje putem objavljivanja informacija. Utječu na veliki broj ljudi, a informacije koje objavljuju mogu biti pozitivne ili negativne.

Kod izvještavanja o djeci, posebnu pažnju treba usmjeriti na njihovo dobro koje se ruši objavljivanjem identiteta djeteta koje je iskusilo bilo kakav oblik nasilja. Djeca, a pogotovo žrtve nasilja, već su dovoljno propatila samo zbog toga, tako da im nikako ne bi trebalo dodatno otežavati otkrivanjem njihovog identiteta ili objavljivanjem njihovih fotografija pomoću kojih se jasno da zaključiti o kome se radi. Kako i mediji, veliku moć ima i zajednica u kojoj se nalaze, a koja može igrati ključnu ulogu kod oporavka djeteta koje je pretrpjelo određeno nasilje. Žrtva nasilja tako može, uz to što je pretrpjela, biti predmet sprdnje, poruge ili diskriminacije što joj može dodatno osporiti proces oporavka i integracije u društveni život.

Žrtve nasilja nisu samo djeca. Žrtve nasilja mogu biti i muškarci i žene. Nerijetki je slučaj da do nasilja dolazi u vezama, brakovima ili poznanstvima općenito, a još češći slučaj je da su to aktualne teme o kojima mediji pišu. Stoga žrtve nasilja nisu samo žrtve, već se nalaze pod budnim okom javnosti. Kako bi im se taj proces maksimalno olakšao, novinar je dužan zaštititi njihov identitet te im na taj način olakšati ponovno vraćanje u normalan život.

6.1. Politika i djeca

Korištenje djece u politici je kontroverzna tema. Dok neki tvrde da je to važan način da se pokaže briga za budućnost i perspektivu djece, drugi smatraju da je to oblik manipulacije i iskorištavanja. Važno je naglasiti da djeca imaju pravo na slobodu izražavanja i sudjelovanje u političkim temama, ali njihova dobrobit i sigurnost moraju biti prioritet. Djeca ne bi trebala biti izložena nepotrebnom stresu, pritisku ili emocionalnom iskorištavanju.

U nekim situacijama, djeca mogu biti pozvana da daju svoje mišljenje ili sudjeluju u događajima vezanim uz politiku, kao što su paneli ili rasprave. Međutim, odluka o sudjelovanju djeteta uvijek bi trebala biti dobrovoljna, uz informirani pristanak roditelja ili skrbnika. Djeca ne bi smjela biti korištena kao puki simboli ili alati u političke svrhe. Primjerice, njihovo prisustvo na političkim skupovima ili u marketinškim kampanjama može biti iskorišteno kako bi se poboljšala slika ili popularnost političara, bez istinske brige za njihove potrebe i dobrobit. Umjesto toga, važno je osigurati da djeca budu educirana o politici i demokratskim procesima na primjeren način, uz podršku i vodstvo odraslih. Djeca trebaju biti potaknuta da razviju kritičko razmišljanje i angažiraju se u građanskim aktivnostima, ali na način koji odgovara njihovoj dobi i razvoju.

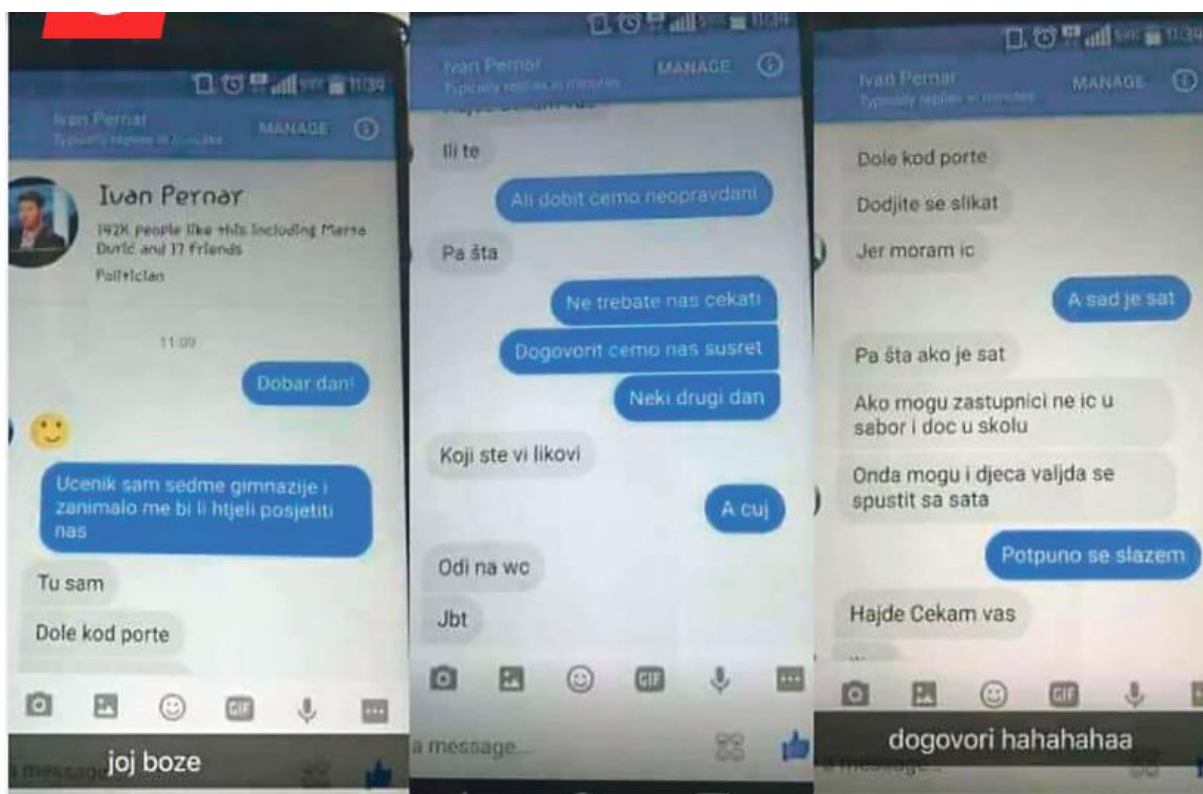
Kao jedan od primjera svakako je političko djelovanje Ivana Pernara, nekadašnjeg saborskog zastupnika. Pernar je, naime, obilazio srednje škole i stupao u komunikaciju s učenicima, a kako je izvještavao portal *Srednja.hr*, ušao je i u sukob sa svećenikom (vidi Sliku 2.)

Slika 2.: Fotografija tadašnjeg saborskog zastupnika Ivana Pernara s maloljetnicima ispred škole, Izvor: *Srednja.hr*

Na spomenutom portalu objavljen je naslov pod nazivom "Pernarofobija: Zastupnik ponovno obilazio srednje škole pa se sukobio sa svećenikom". Portal nadalje prenosi kako Pernarov ulazak u školu nije bio prihvaćen od strane dežurnog odgajatelja, stoga je dotični odlučio održati predavanje učenicima ispred škole koja se kasnije oglasila putem pisanog priopćenja i izrazila zabrinutost situacije: "Bio je kraj nastavnog dana, učenici su izlazili iz škole, a neki šetali ispred škole. G. Pernar je okupio skupinu učenika na travnjaku ispred škole koji je dio školskog imanja, razgovarao s njima i počeo se slikati svojim mobitelom zajedno s učenicima. Kako se radi o većini maloljetnih učenika, i usto bez odobrenja Škole i roditelja, naš je odgajatelj upozorio g. Pernara da to ne čini..." Pernar je navodno nakon toga uključio izravan Facebook prijenos, na što je odgajatelj ispružio ruku prema mobitelu bez da ga je dodirnuo, nakon čega je na svom Facebook profilu tvrdio da je napadnut od strane istog. Škola je u nastavku priopćenja konstatirala kako su sve to "mediji prenijeli te je tako nanesena šteta kako našem odgajatelju tako i cijeloj školi. Naša škola nije nasilna niti naši zaposlenici. Ipak, imamo pravo držati učenike podalje od politike i političkih utjecaja" (*Srednja.hr*, autor: Ivan Božić, objavljeno: 14. ožujka 2017. godine)

Pernarovo ponašanje oštro je osudila i pravobraniteljica za djecu Ivana Milas Klarić. Pravobraniteljica je, kako je prenio *Jutarnji.hr*, izrazila ozbiljnu brigu oko transkripta razgovora tadašnjeg saborskog zastupnika (vidi sliku 3.) koji nagovara učenike jedne zagrebačke škole da napuste sat zbog zajedničkog fotografiranja: "On pokazuje da saborski zastupnik Pernar i dalje poziva učenike na neprimjereno ponašanje, pri čemu je potpuno ravnodušan prema tome što bi učenici zbog toga mogli biti sankcionirani. Sada je vjerojatno shvatio da ne može ulaziti u škole, ali, kao što vidimo, ne odustaje od želje za iskorištavanjem djece za samopromociju i još se time i ponosi. Njemu uopće nije važno što će poslije biti s tom djecom". Uz to, dodala je i kako je prijavu ravnatelja škole o Pernarovom nasilnom ulasku u školu prosljedila Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske (DORH).

Slika 3.: Transkript razgovora između Pernara i učenika, Izvor: *Jutarnji.hr*

Još jedan u nizu primjera ovakve političke samopromocije, koristio je i pokojni gradonačelnik Milan Bandić o čemu su pisali brojni mediji, pa tako i portal *Telegram* koji je osudio takvo ponašanje: " Da zagrebački gradonačelnik Milan Bandić svaki trenutak koristi za samopromociju i nije neka vijest, ali sad se počeo promovirati na posve morbidan način. Danas je, naime, na zagrebačkom Mirogoju bio na sprovodu jedne trogodišnje djevojčice, a samo sat vremena kasnije na njegovom se Facebooku pojavila fotografija...Na njoj je gospodin Bandić fotografiran s leđa dok stoji uz lijes. Ne znamo je li netko u međuvremenu shvatio koliko je to morbidno, ali fotografija je nakon nekog vremena nestala s Bandićevog službenog Facebooka". Kako portal prenosi u nastavku, Bandiću to nije bilo prvi puta, s obzirom na to da je mjesec dana ranije objavio čak dvije fotografije sprovoda jednog dječaka – na prvoj se nalazi dječakova fotografija, a na drugoj on kako stoji pokraj lijesa uz tekst "Posljednji pozdrav malom anđelu" (vidi Sliku 4).

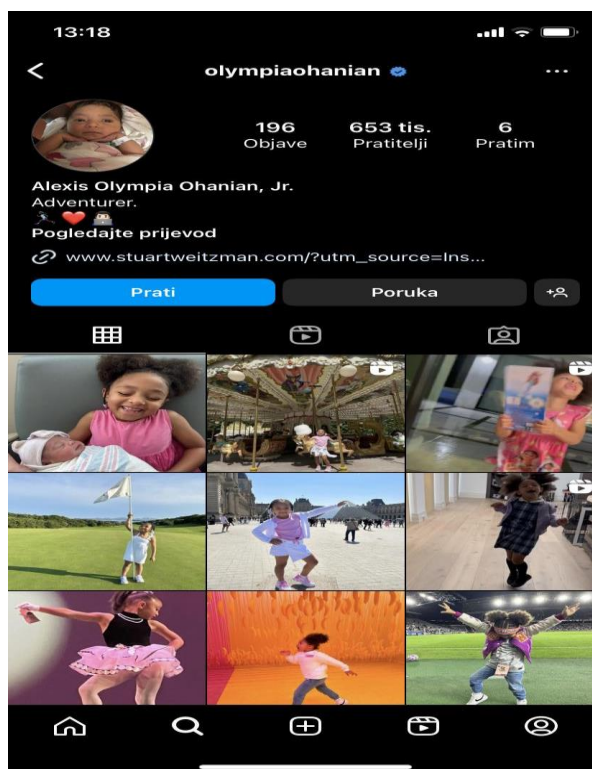

Slika 4.: Zagrebački gradonačelnik Milan Bandić na sprovodu dječaka, Izvor: *Telegram*

Zloupotreba djece u političke svrhe je neprihvatljivo i moralno nespojivo s osnovnim principima zaštite dječjih prava. Djeca su ranjiva skupina koja treba biti zaštićena od bilo kakvog oblika iskorištavanja ili manipulacije. Korištenje djece u političke svrhe može uključivati prisiljavanje djece da promoviraju političke ideje, sudjeluju na političkim skupovima ili manifestacijama ili čak da budu izloženi nasilju ili rizicima zbog političkih ciljeva. Takve aktivnosti mogu imati ozbiljne negativne posljedice za dječji razvoj, njihovu dobrobit i emocionalno zdravlje. Međunarodna Konvencija o pravima djeteta, koju je potpisalo većina država, jasno naglašava važnost zaštite dječjih prava i zabranjuje svaku vrstu zloupotrebe djece u političke svrhe. Države i političari moraju poštovati ova prava te poduzeti sve potrebne korake da zaštite djecu od zloupotrebe.

6.2. Javne ličnosti i djeca

Fotografiranje djece bez dopuštenja roditelja može biti kompleksno, posebno u digitalnom dobu kada je dijeljenje fotografija postalo lako i brzo. Preporučljivo je da se dobije pristanak roditelja ili skrbnika prije nego što se snima ili dijeli fotografija djeteta. Roditelji imaju pravo odlučiti žele li da se fotografije njihove djece objavljuju ili dijele javno. Njihov pristanak bi trebao biti tražen, posebno ako se fotografije koriste u komercijalne ili marketinške svrhe. Na javnim događanjima poput sportskih natjecanja ili školskih predstava, može se pretpostaviti da će djeca biti fotografirana i da će te fotografije biti podijeljene, stoga se zaključuje da je svaka situacija jedinstvena kada su u pitanju djeca i postoje različite okolnosti koje se uzimaju u obzir. Kao primjer koliko daleko takve stvari mogu ići, navedena je svjetski poznata tenisačica Serena Williams koja je svojoj kćeri odlučila napraviti Instagram profil, uz to što redovito objavljuje njezine fotografije (vidi Sliku 5).

Slika 5: Screenshot Instagram profila kćerke Serene Williams

Objavljivanje djece na Instagram profilima je osjetljiva tema koja zahtijeva pažljivo razmatranje. Dok neki roditelji smatraju da je to sasvim prihvatljivo i da dijeljenje slika djece s drugima predstavlja način izražavanja ljubavi i ponosa, drugi smatraju da bi trebali biti oprezniji kada je u pitanju privatnost i sigurnost djece. Važno je imati na umu da

objavljivanje fotografija djece na društvenim mrežama može imati dugoročne posljedice. Na primjer, te slike mogu biti preuzete i zloupotrijebljene od strane nepoznatih ljudi ili predatora. Također, objavljivanje dječjih fotografija bez njihovog pristanka može utjecati na njihovo pravo na privatnost i samoidentifikaciju.

Jedan od najpoznatijih primjera svakako je onaj hrvatske pjevačice Severine Kojić koja je prolazila kroz žestok razvod braka sa svojim tadašnjim suprugom Milanom Popovićem, biznismenom i također javnim licem. Akteri ove priče, osim što su proživljavali razvod braka koji je sam po sebi dovoljno specifičan, uz to su se borili nad skrbištvom maloljetnog sina Aleksandra, a morali su se nositi i s pretjeranom medijskom eksponiranošću.

Cijeli slučaj osudio je i Općinski sud u Zagrebu koji je bio zadužen za vođenje postupka, a njihovo priopćenje pojavilo se i na portalu *Dalmacijadanas.hr* u kojem jasno ističe kako se vrši pritisak na sud: "...medijski prostor je iskorišten kako bi se obezvrijedio i omalovažio rad sutkinje Verice Nikić, nakon pune 43 godine njenog besprijekornog radnog staža, kao i da se izvrši neprimjeren i nedopušten pritisak na rad sutkinje, kao i Županijskog suda, s obzirom je po izrečenoj mjeri u tijeku žalbeni postupak". U priopćenju dalje stoji kako na odluku sudstva nikako ne utječu majka ili otac, ili pak dobivanje naklonosti roditelja, javnosti i slično (*Dalmacijadanas.hr*, autor: D.D., objavljeno 29.06.2017. godine). Nadalje je naglašeno kako je "nedopustivo i protivno odredbama Obiteljskog zakona i Konvencije o pravima djeteta, iznošenje osobnih podataka djeteta, narušavanje djetetova prava na privatnost i djetetova prava na oba roditelja" te kako je "komentiranje sudskog postupka koji je u tijeku i u kojem se odlučuje o životu jednog djeteta, ..., obezvjeđivanje odluke o kojoj Županijski sud tek treba završno odlučiti, stvaranje atmosfere linča, huškanje javnosti, omalovažavanje rada suca, čija odluka se jednom roditelju ne sviđa i kršenje osnovnih prava djeteta nedopustivo".

Otac djeteta Milan Popović smatrao je, kako je prenio portal *Indeks.hr*, da je "vrlo neodgovorno što majka tako manipulira javnim mišljenjem, zloupotrebljavajući dijete" (*Indeks.hr*, autor: M.Ra, objavljeno 21. prosinca 2019. godine).

6.3. Pisanje o djeci žrtvama kaznenih djela

Što se tiče privatnosti, maloljetnici koji su počinili prekršaje imaju pravo na zaštitu svojih osobnih podataka i tajnost informacija koje se tiču njihovih kaznenih djela. U

mnogim zemljama, ta se prava štite zakonom. To znači da se maloljetnički dosjei, transkripti i slični dokumenti smatraju povjerljivima i ne mogu se dijeliti. Također, u nekim zemljama, ime i fotografija maloljetnika ne mogu biti objavljeni u medijima ako bi to moglo utjecati na njihovu budućnost ili nastavak rehabilitacije. Ovo se odnosi i na objavljivanje podataka o maloljetnicima koji su izvršili određeni oblik kažnjivih djela. S obzirom na to da su maloljetnici u procesu rehabilitacije, njihova privatnost treba biti zaštićena kako bi se osigurao njihov uspješan povratak u društvo.

Jedan od najšokantnijih primjera svakako je onaj koji se dogodio 2019. godine na Pagu. Radi se o ocu koji je svoje četvero djece bacio s balkona (vidi sliku 6.) Iako je na prvu identitet djece bio sakriven, došlo je do ugroze istog nakon što su mediji na veliko objavljivali mjesto stanovanja, imena i prezimena oba roditelja kao i njihove fotografije.

Slika 6.: Screenshot naslovnice 24sata o slučaju Pag, Izvor:24sata.hr

Ovaj pokušaj ubojstva bio je intenzivno praćen u medijima, uz veliku pažnju javnosti. Mediji su iznijeli brojne detalje o tom strašnom događaju, uključujući i identitet punoljetnih roditelja, nakon čega je dječja pravobraniteljica istaknula važnost zaštite djece i naglasila da otkrivanje identiteta nasilnika istovremeno otkriva i identitet djece. Ovakvi događaji ne samo da utječu na žrtve i njihove obitelji, već mogu imati i dugotrajan emocionalni utjecaj na djecu koja su izložena nasilju. Rasvjetljavanje motiva i detalja zločina također je važno, ali uvijek treba voditi računa o tome kako će te informacije utjecati na sve uključene strane. Mediji imaju moć oblikovati javno mišljenje i stvarati svijest o važnosti suočavanja s ovakvim problemima, ali istovremeno bi trebali biti svjesni potencijalnih negativnih posljedica izvještavanja koje može imati na žrtve i njihove obitelji.

U tom kontekstu, mediji mogu surađivati sa stručnjacima i organizacijama koje se bave zaštitom djece kako bi osigurali da informacije budu prikladno prenesene, a privatnost i dobrobit djece zaštićene.

Izuzetno je pohvalno što je *Slobodna Dalmacija* donijela odluku da ne objavljuje fotografije, video snimke i druge podatke koji bi mogli otkriti identitet djece u slučaju s Paga. Urednik portala Marin Katušić istaknuo je sljedeće: "Slobodna Dalmacija, kao i svi drugi portali, pisala je o događaju na Pagu. Znamo počinitelja nedjela, znamo kako se zločin dogodio, imamo videa obiteljskih proslava rođendana, nasmijanih lica oca i djece. Gledali smo ih slomljena srca znajući što se u istoj toj kući dogodilo samo nekoliko dana kasnije. Ništa od ovih informacija nećemo objaviti. Ništa o identitetu stradale djece, čak ni fotografiju njihova oca koji je zlodjelo počinio" (Slobodna Dalmacija, autor: Marin Katušić, objavljeno: 28. veljače 2019. godine).

Osim nasilja u obitelji, nerijetko se svjedoči i o nasilju među vršnjacima. Vršnjačko nasilje je ozbiljan problem koji zahtijeva posebnu pažnju i osjetljiv pristup prilikom izvještavanja. Otkrivanje identiteta žrtve ili zlostavljača može imati dugotrajne negativne posljedice za njihovu dobrobit i oporavak. Snimke takvih incidenata ne bi smjele biti javno objavljene, jer to može dovesti do daljnjeg širenja nasilja te stvoriti trajni trag na internetu koji može imati štetan utjecaj na život djece u budućnosti. Trajni zapis na internetu odnosi se na informacije ili podatke koji su dostupni i arhivirani na internetu za dulje vrijeme. Utjecaj trajnog zapisa na internetu može biti vrlo značajan i dugotrajan jer omogućuje arhiviranje informacija na internetu. To znači da se važne dokumente, članke, fotografije ili videozapise mogu uvijek ponovno pronaći i pregledavati u budućnosti.

Zahvaljujući trajnom zapisu, informacije postaju dostupne širokom rasponu ljudi diljem svijeta. Bez obzira na geografsku lokaciju ili vremensku zonu, korisnici mogu pristupiti tim informacijama kad god im je potrebno, a isto tako omogućuje trajno praćenje povijesti događaja, trendova ili društvenih pokreta na internetu. Ovo je korisno za istraživače, novinare ili povjesničare koji žele analizirati i razumjeti prošle događaje temeljem dostupnih informacija. S druge strane, trajni zapis može imati negativne posljedice po privatnost pojedinaca. Informacije koje jednom završe na internetu mogu ostati tamo trajno, čak i ako osoba želi izbrisati ili sakriti te podatke. Stoga je važno biti svjestan i oprezan prilikom dijeljenja osobnih informacija na internetu. Osim toga, trajni zapis može imati dugotrajan utjecaj na online reputaciju pojedinca ili tvrtke. Negativne

informacije ili kontroverze koje su jednom objavljene mogu ostati na internetu i utjecati na percepciju drugih ljudi o toj osobi ili tvrtki.

Kada se izvještava o konkretnom slučaju, poštovanje privatnosti i dostojanstva svih uključenih treba biti prioritet. Ovo uključuje zaštitu identiteta sve djece koja su uključena u incident kako bi se izbjegla dodatna trauma i stigmatizacija. Također, djeca koja su svjedočila ili bila izložena nasilju trebaju biti informirana kako bi znala gdje mogu potražiti pomoć i podršku, a mediji mogu imati ulogu u tome tako što će pružiti relevantne informacije o resursima i organizacijama koje se bave ovom problematikom. U situacijama prikupljanja novčanih sredstava za djetetovo liječenje, važno je uvijek uzeti u obzir dobrobit djeteta prilikom dijeljenja informacija i fotografija u medijima. Roditelji odlučuju podijeliti priču o svom djetetu kako bi prikupili financijska sredstva za njegovo liječenje, no time zna doći do narušavanja djetetove privatnosti, što se najčešće odnosi na fotografije djeteta kao i njegovu liječničku evidenciju. Jedan od razloga zašto se takve fotografije prilažu jest izazivanje ljudske emocije koja je izraženija ukoliko se vidi slika, a ne recimo tekst (vidi Sliku 7). Novinarska dužnost je objaviti fotografije na kojima je dijete koliko toliko zdravo i u dobrom stanju, a nikako ne bi trebali objavljivati fotografije na kojima je dijete u lošem zdravstvenom stanju.

IMA SAMO JEDNU ŽELJU

Nakon četiri operacije mozga, Ivan (19) samo želi prohodati: 'Pomozite mom sinu...'

Piše Josipa Mandurić, Jelena Pavković, utorak, 27.6.2023. u 18:11

Slika 7.: Screenshot članka 24sata o Ivanu (19), Izvor:24sata.hr

7. Zaključak

Kršenje dječjih prava u medijima je ozbiljan problem koji zahtijeva hitnu pažnju i akciju. Izvještaji i istraživanja pokazuju da djeca često postaju žrtve nepoštovanja, iskrivljavanja ili iskorištavanja kada su predstavljena u medijima. To može imati dugoročne negativne posljedice na njihov emocionalni, socijalni i psihički razvoj. Medijska izvješća često se bave senzacionalizmom i objavljuju informacije koje bi trebale biti povjerljive, poput identiteta djece koja su bila žrtve zlostavljanja ili nasilja. To ne samo da krši pravo djeteta na privatnost, već također može izazvati štetu djetetovom fizičkom i emocionalnom blagostanju. Stereotipno prikazivanje djece u medijima također predstavlja kršenje njihovih prava. Djeca često bivaju prikazivana na način koji ih marginalizira ili podcjenjuje. Ovakav stereotipni prikaz može ograničiti njihove mogućnosti i potencijal te doprinijeti stvaranju predrasuda o određenim grupama djece. Djeca se često prikazuju kao objekti zabave ili kao žrtve nasilja, što ih može izložiti traumatskim iskustvima i narušiti njihovu sigurnost. Ovakvi prikazi mogu normalizirati nasilje među djecom i stvoriti opasne obrasce ponašanja. Da bi se riješio ovaj problem, potrebno je uspostaviti strože standarde i smjernice za medije kako bi se zaštitila prava djece. Također je važno uložiti napore u osnaživanje djece kako bi razvila kritičko razmišljanje i medijsku pismenost te kako bi se bolje nosila s medijima i njihovim utjecajem. Konačno, suradnja između djece, roditelja, medija i društvenih institucija ključna je za promicanje poštivanja dječjih prava u medijima. Važno je educirati novinare i urednike o važnosti etičnog i odgovornog izvještavanja o djeci te poticati stvaranje medijskih sadržaja koji promiču raznolikost i poštovanje dječjih prava. Također je važno osigurati zaštitu privatnosti, sprečavanje stereotipa, nasilja i eksploatacije djece u medijskim sadržajima. Samo kroz suradnju i osvješćivanje može se stvoriti medijsko okruženje koje promiče dječja prava, sigurnost i dobrobit.

IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Lucija Frtalić (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom Kršenje djelićih prava u vedijama (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Lucija Frtalić
(vlastoručni potpis)

Sukladno čl. 83. Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Sukladno čl. 111. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima student se ne može protiviti da se njegov završni rad stvoren na bilo kojem studiju na visokom učilištu učini dostupnim javnosti na odgovarajućoj javnoj mrežnoj bazi sveučilišne knjižnice, knjižnice sastavnice sveučilišta, knjižnice veleučilišta ili visoke škole i/ili na javnoj mrežnoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice, sukladno zakonu kojim se uređuje znanstvena i umjetnička djelatnost i visoko obrazovanje.

8. Literatura

1. Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba: Rezultati nacionalnog istraživačkog projekta "Društvena online iskustva i mentalno zdravlje mladih", Zagreb, 2019. <https://www.poliklinika-djeca.hr/istrazivanja/rezultati-nacionalnog-istrazivackog-projekta-drustvena-online-iskustva-i-mentalno-zdravlje-mladih/>, (Datum pristupa: 10.09.2023.)
2. Odluka o objavi Opće deklaracije o ljudskim pravima ("Narodne novine" br. 12/2009) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2009_11_12_143.html, (Datum pristupa: 17.08.2023.)
3. Čubelić, Ivan. 1994. Prava djece u međunarodnim dokumentima. Rights of children in the international documents., *Crkva u svijetu*, 29(4), str. 453-459. <https://hrcak.srce.hr/52579>, (Datum pristupa: 10.08.2023.)
4. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži: Konvencija o pravima djeteta, Zagreb, 2001. https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/pdf/medjunarodni/konvencija_o_pravima_djeteta.pdf, (Datum pristupa: 22.08.2023.)
5. Ustav Republike Hrvatske - pročišćeni tekst. ("Narodne novine" br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html, (Datum pristupa: 12.08.2023.)
6. Zakon o medijima. ("Narodne novine" br. 59/04, 84/11, 81/13, 114/22) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2004_05_59_1324.html, (Datum pristupa: 14.08.2023.)
7. Kazneni zakon. ("Narodne novine" br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_11_125_2498.html, (Datum pristupa: 14.08.2023.)

8. Zakon o sudovima za mladež. ("Narodne novine" br. 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_07_84_1792.html, (Datum pristupa: 14.08.2023.)
9. Zakon o Hrvatskoj radio televiziji ("Narodne novine", br. 137/10, 76/12, 78/16, 46/17, 73/17, 94/18, 114/22, 20/23) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_12_137_3515.html, (Datum pristupa: 15.08.2023.)
10. Hrvatsko novinarsko društvo, Bošnjak M. 2010. *HND : prvo stoljeće : Hrvatsko novinarsko društvo 1910.-2010*. Zagreb:
11. Malović, Stjepan; Ricchiardi, Sherry i Vilović, Gordana. 2007. *Etika novinarstva*, Zagreb.
12. Kodeks časti hrvatskih novinara. 2009. <https://www.hnd.hr/home>, (Datum pristupa: 21.08.2023.)
13. Izvješće pravobraniteljice za djecu za 2019. <https://dijete.hr/hr/press/>, (Datum pristupa: 22.08.2023.)
14. Vlanić, M. 2012. Kako hrvatske dnevne novine izvještavaju o djeci: analiza sadržaja Jutarnjeg i Večernjeg lista, *Medijska istraživanja*, 18(1), str. 33-59. <https://hrcak.srce.hr/85380>, (Datum pristupa: 27.08.2023.)
15. Ciboci, L. 2014. Zaštita privatnosti djece u Večernjem listu i Jutarnjem listu u 2013. godini u odnosu na 2010. godinu, *Medijske studije*, 5(9), str. 92-106. <https://hrcak.srce.hr/127720>, (Datum pristupa: 27.08.2023.)
16. Ivanuš, Željana. 2017. Mogu li mehanizmi medijske samoregulacije zaštititi prava djece u medijima. *Mediji, novinarstvo i ljudska prava*. Fakultet političkih znanosti. Zagreb.

17. Labaš, Danijel i Osmančević, Leali. 2014. 'Dječji domovi u hrvatskom tisku u 2012. godini: Analiza Jutarnjeg lista i Večernjeg lista, *Medijske studije*, 5(10), str. 51-66. <https://hrcak.srce.hr/135677>, (Datum pristupa: 27.08.2023.)
18. Srednja.hr. 2017. Pernarofobija: Zastupnik ponovno obilazio srednje škole pa se sukobio sa svećenikom. <https://www.srednja.hr/novosti/pernarofobija-zastupnik-ponovno-obilazio-srednje-skole-pa-se-sukobio-sa-svecenikom/>, (Datum pristupa: 25.08.2023.)
19. Jutarnji.hr. 2017. Pernar nagovara učenike da bježe, ravnatelj čeka stav Ministarstva. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/pernar-nagovara-ucenike-da-bjeze-ravnatelj-cekaju-stav-ministarstva-5573379>, (Datum pristupa: 24.08.2023.)
20. Telegram. 2018. Gradonačelnik Zagreba, ozbiljno, nakon pogreba djece redovito objavi svoju sliku kraj odra. <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/gradonacelnik-zagreba-ozbiljno-nakon-pogreba-djece-redovito-objavi-svoju-sliku-kraj-odra/>, (Datum pristupa: 24.08.2023.)
21. Jutarnji.hr. 2018. FOTO: NAJVEĆE ZVIJEZDE INSTAGRAMA MEĐU BEBAMA Ova djeca imaju profile koje prate milijuni, iako su neki od njih rođeni tek prije nekoliko dana. <https://www.jutarnji.hr/scena/domace-zvijezde/foto-najvece-zvijezde-instagrama-medu-bebama-ova-djeca-imaju-profile-koje-prate-milijuni-iako-su-neki-od-njih-rodeni-tek-prije-nekoliko-dana-7253943>, (Datum pristupa: 02.09.2023.)
22. Dalmacijadanas.hr. 2018. Općinski sud Zagreb reagirao na medijsku eksponiranost Severininog slučaja: Ona vrši pritisak na sud i krši prava svog djeteta! <https://www.dalmacijadanas.hr/opcinski-sud-reagirao-na-medijsku-eksponiranost-severininog-slucaja-ona-vrsi-pritisak-na-sud-i-krsi-prava-svog-djeteta/>, (Datum pristupa: 26.08.2023.)
23. Indeks.hr. 2019. Milan: Postoje jaki razlozi zbog kojih je ovo sa Severinom moralo ovako završiti. <https://www.index.hr/magazin/clanak/milan-postoje-jaki-razlozi-zbog-kojih-je-ovo-sa-severinom-moralo-ovako-završiti/2142075.aspx>, (Datum pristupa: 26.08.2023.)

24. 24sata.hr. 2019. Horor u Pagu: Monstrum bacio djecu s balkona.
<https://www.24sata.hr/horor-u-pagu-monstrum-bacio-djecu-s-balkona>, (Datum pristupa: 25.08.2023.)
25. Slobodnadalmacija.hr. 2020. Slobodna Dalmacija neće objaviti fotografije i identitet monstruma s Paga, važno je da razumijete zašto.
<https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/crna-kronika/slobodna-dalmacija-neze-objaviti-fotografije-i-identitet-monstruma-s-paga-vazno-je-da-razumijete-zasto-591343>, (Datum pristupa: 25.08.2023.)
26. 24sata.hr. 2023. Nakon četiri operacije mozga, Ivan (19) samo želi prohodati: 'Pomozite mom sinu...'. <https://www.24sata.hr/news/nakon-cetiri-operacije-mozga-ivan-19-samo-zeli-prohodati-pomozite-mom-sinu-918207>, (Datum pristupa: 27.08.2023.)

9. Popis slika

Slika 1.: Screenshot naslovnice slikovnice Poznajem i poštujem dječja prava, Izvor: <i>Dijete.hr</i>	10
Slika 2.: Fotografija tadašnjeg saborskog zastupnika Ivana Pernara s maloljetnicima ispred škole, Izvor: Srednja. hr	17
Slika 3.: Transkript razgovora između Pernara i učenika, Izvor: Jutarnji.hr	19
Slika 4.: Zagrebački gradonačelnik Milan Bandić na sprovodu dječaka, Izvor: Telegram	20
Slika 5.: Screenshot Instagram profila kćerke Serene Williams	21
Slika 6.: Screenshot naslovnice 24sata o slučaju Pag, Izvor:24sata.hr	23
Slika 7.: Screenshot članka 24sata o Ivanu (19), Izvor:24sata.hr	25

Popis korištenih kratica

HRT	Hrvatska radiotelevizija
HND	Hrvatsko novinarsko društvo
DORH	Državno odvjetništvo Republike Hrvatske